SPOLEČNÉ PROHLÁŠENÍ
4. listopadu 2026

Podpoříme nový zákon, který posílí kvalitu, otevřenost a společenskou odpovědnost veřejných vysokých škol.

Společné prohlášení k připravovanému věcnému záměru nového zákona o vysokých školách

> **Český vysokoškolský sektor má mimořádný potenciál přispívat k rozvoji a prosperitě naší země. Vysoké školy vzdělávají odborníky, na kterých stojí veřejné služby i výkonnost ekonomiky. Vytvářejí vědecké poznání, ze kterého vznikají inovace, roste produktivita a zvyšuje se odolnost společnosti. Rozhoduje se v nich také o tom, jak vzdělaná, kulturně živá a silná bude česká společnost za dvacet a více let. Mohou výrazně více přispívat k mezinárodní reputaci země.**

Na českých vysokých školách působí mnoho skvělých lidí a týmů. Nicméně systém, ve kterém pracují, jim často brání vlastní potenciál naplňovat. Současný vysokoškolský zákon se přitom v řadě důležitých rysů liší od osvědčené praxe obvyklé v evropských zemích se špičkovými vysokými školami, jako je Nizozemsko, Bavorsko, Dánsko, Finsko nebo Švédsko. Vedení vysokých škol musí fungovat v systému, který motivuje spíše k **udržování statu quo**, než k odvážným reformám. Rozhodovací pravomoci jsou **rozptýlené mezi mnoho orgánů**, a odpovědnost za výsledky instituce i za plnění jejích společenských závazků proto není jasně stanovena. O akademických kariérách mnohdy **nerozhoduje otevřená soutěž a kvalita práce**; špičkoví kandidáti zvenčí často naráží na zavřené dveře.

Sektor veřejných vysokých škol je navíc dlouhodobě velmi podfinancovaný. Podíl veřejných výdajů na vysoké školy na HDP klesá – a to jak v prostředcích na vzdělávání, tak v prostředcích na výzkum, vývoj a inovace. Podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí roste příliš pomalu. Bez výrazného navýšení financování nebude možné udržet ani současnou kvalitu a kapacity vysokých škol, natož vytvářet **podmínky pro jejich další rozvoj**.

Jako organizace a jednotlivci podepsané pod tímto prohlášením se shodujeme, že popsaná situace vyžaduje zásadní reformu celého systému fungování vysokých škol a zároveň navýšení intenzity jejich financování. Záměr ministerstva školství připravit nový zákon o vysokých školách proto vnímáme jako první krok správným směrem a jedno ze dvou klíčových opatření ke zlepšení situace na vysokých školách. Věříme, že důvěryhodná reforma zároveň posílí argumenty pro to, aby současné i budoucí vlády do vysokých škol investovaly více.

Podporujeme reformu, která legislativně ukotví následující principy:

- Hlavní strategická rozhodnutí na vysoké škole přijímá malý, **akceschopný orgán** s osobní odpovědností jeho členů. V tomto orgánu vedle zástupců školy, mezi nimiž mají zákonem stanovené zastoupení studenti, zasedají i lidé zvenčí – akademici z jiných institucí a ze zahraničí, absolventi, zástupci veřejného i soukromého sektoru. Žádná z těchto skupin nemá sama o sobě rozhodující většinu.
- **Rektoři mají** kromě odpovědnosti za fungování celé vysoké školy také **reálné pravomoci v personální a rozpočtové oblasti**. Stejně jako lidé na dalších vedoucích pozicích jsou vybíráni v otevřených výběrových řízeních, která přitahují kvalitní kandidáty i ze zahraničí.
- **Studenti se podílejí** na zajišťování a rozvoji kvality vzdělávání, studijních podmínek a prostředí a jejich zkušenost se systematicky promítá do rozhodování vedení vysokých škol. Součástí kvalitních podmínek pro studium je také účinný systém podpory studentů, jehož současné nastavení je nevyhovující a vyžaduje zásadní reformu.

- Vysoké školy jsou financovány ve víceletých, nikoliv ročních, cyklech, a **financování reflektuje specifickou misi** a výkon dané školy.
- Nábor, kariérní postup a odměňování akademických pracovníků jsou předvídatelné a založené na hodnocení kvality práce podle předem známých kritérií, která respektují rozdíly mezi obory a férově doceňují kvalitu ve výuce, výzkumu i dalších akademických činnostech. Dnešní habilitační a jmenovací řízení nahrazují **transparentní soutěže o funkční místa docentů a profesorů** s konkrétní odpovědností.
- Reforma musí zachovat **akademické svobody a institucionální autonomii** vysokých škol.

Co současný návrh správně vylučuje a co budeme dál hlídat:

- Zástupci státu, zaměstnavatelů, zaměstnanců školy ani žádné další jedné zájmové skupiny nesmí získat rozhodující většinu v nejvyšším orgánu, který jmenuje a odvolává rektora.
- Vnitřní akademické obci musí zůstat klíčové kompetence v otázkách vzdělávání a výzkumu, stejně jako významná kontrolní role v dalších oblastech.
- Stát nesmí dostat nástroj, jak omezovat výzkum a výuku politicky nepohodlných témat.
- Žádné ustanovení nesmí diskriminovat skupiny uchazečů o akademické a vedoucí pozice.
- Reforma musí vytvořit příležitost pro skutečnou změnu. Zároveň nesmí vyvolat dojem, že jde o jediné dostačující řešení, které dokáže z českých vysokých škol vytvořit mezinárodně elitní instituce bez navýšení jejich financování.

Vítáme snahu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy připravovat reformu na základě evidence a mezinárodní dobré praxe, v dialogu s akademickou obcí a v souladu s výše uvedenými principy. Vyzýváme Vládu, poslance, zástupce vysokých škol, vědecké a studentské komunity a všechny další aktéry, aby na přípravě spolupracovali ve věcném a konstruktivním dialogu, a nabízíme k tomu své analýzy, zkušenosti i kapacity.

Signatáři

INICIÁTOŘI PROHLÁŠENÍ

Czexpats in Science
Matouš Glanc · matous.glanc@czexpats.org

Institut pro rozvoj vysokého školství
Tomáš Fliegl · tomas.fliegl@irvs.eu

ORGANIZACE

Fórum Věda Žije
Michael Komm
komm@vedazije.cz

Studentská komora Rady vysokých škol
Tereza Marková
markova@skrvs.cz

Česká středoškolská unie
Kryštof Musil
kmusil@stredoskolskaunie.cz

Učitel naživo
Blanka Pravdová
blanka.pravdova@ucitelnazivo.cz

České priority
Ladislav Frühauf
ladislav@ceskepriority.cz

JEDNOTLIVCI

Jan Konvalinka · biochemik, bývalý prorektor Univerzity Karlovy
Štěpán Jurajda · ekonom
Daniel Münich · ekonom
Ivo Starý · biochemik
Michal Pazour · analytik výzkumné a inovační politiky
Jan Mušuta · spoluautor reformy pregraduální přípravy učitelů, programový ředitel EDUin